

NORGES UKJENTE KANAL

Finnes det noe bedre reisemål når man har med seg hytta på hjul enn grissgrendte områder, spettet med små blanke vann, granskog og landeveier som snor seg gjennom trivelige kulturlandskap? Vel, vi har sjekket det ut, og opplevd Haldenvassdraget, helt sørøst i Norge.

Strømsfoss er et naturlig stoppested langs Haldenvassdraget. Her finner du sluser, bobilparkeringer, kafé, og flere spennende butikker. Ikke minst kan du i sommersesongen hoppe på en båt herfra, og oppleve slusene og vassdraget fra sjøveien.

TEKST OG FOTO Tore Afdal og Torodd Lie

Haldenkanalen er den eldste av de to kanalene i Norge som også har sluser. Kanalen i Østfold strekker seg hele åtte mil fra Skulerud i nord til Tistedal i sør.

Er du ute etter å finne roen, trenger du knapt nok et kart for å finne et lite vann ved en grusvei med parkeringsmuligheter i dette området. Her er det bare å finne fram fiskestanga og godstolen. Hele vassdraget er nesten 15 mil langt, og de utallige innsjøene er forbundet av elver, bekker og kanaler, og

vannet renner til slutt ut i havet i Iddefjorden fra elva Tista.

Fricampingmulighetene er generelt gode i området, ikke minst på grunn av de utallige grusveiene som går på kryss og tvers. Det er et ikke helt ubetydelig antall hytter i området, spredt landbruksbebyggelse og en del tømmerdrift.

Sommerstid er det utallige bademuligheter, og det er bare å finne naturens ro. Blir fuglesangen litt monoton, så kan du ta en overnatting eller flere på noen av distriktets bobilovernattinger. Og det er flere plasser å ta av. I landlige omgivelser på Strømsfoss og Ørje, mer urbant på byparkeringene i Mysen (gratis), eller langs brygga i Halden.

Din Fritids medarbeider og skribent, Torodd Lie, kjenner området godt og deler gjerne av sine tips:

På Kanaltangen bobilplass ved Strømsfoss er det idylliske omgivelser. Plassen byr på åtte plasser med strøm. Her er det også en felles lavvo på sommerstid og godt med plass. Det er gangavstand til alle stedene ved Strømsfoss, og et ypperlig utgangspunkt for å oppleve vassdraget sjøveien.

DEN LILLE SLUSEBYEN

Tettstedet Ørje ved E18, mellom svenskegrensen og Mysen, har vokst frem ved sluse-trappen mellom Rødenes- og Øymarksjøen. Der vei krysser vann er det anlagt en bobilplass med strøm- og toalettfasiliteter, nær kaféen ved slusene. Fra mai til litt ut i august holder Båtcaféen åpen. Men i sentrum er det flere muligheter for å få seg noe fristende å spise, Bakergaarden Café ligger på den gamle brolagte riksveien som tidligere gikk rett gjennom sentrum. I dag høres det kanskje rart ut, men Ørje har tidligere hatt en strategisk viktig beliggenhet. I årene 1902 og 1903 var det en reell frykt for væpnet konflikt med Sverige. Derfor ble Ørjekollenes fort anlagt. Norge mobiliserte 23 000 mann som skulle stå imot en svensk styrke med 50 000 soldater på motsatt side av riksgrensen. Heldigvis ble forhandlerne i Karlstad enige. Men avtalen innebar at fortene ved Ørje måtte uskadeliggjøres. Så kanonstillinger og løpegraver ble fylt med steinmasser. På 1990-tallet innledet man rydde- og restaureringsarbeider på det nordre fortet, som er tilbakestilt til det opprinnelige. Det søndre er fortsatt gjenfylt. Anleggene er fredet, men tilgjengelig for publikum. Man kommer dit ved å følge den fire kilometer lange “Fortsrunnen” fra sluseområdet via befestningene. For de mer

makelig anlagte er det mulig å ta bilen, det er gode parkeringsmuligheter ved både søndre og nordre fort.

I Ørje finner du også Kanalmuseet, som ligger tett ved slusene. Der ligger noen av veteranbåtene som fortsatt tidvis seiler på Haldenvassdraget. Inne i museet kan du lære mer om tømmerfløting og bakgrunnen for kanalbygger Engebret Soots virksomhet. Han initierte og ledet kanalbyggeriet i vassdraget fra 1820-tallet til de siste slusene stod ferdige i 1860.

Til minne om kanalbyggeren arrangeres normalt Soot-spelet i sluse-amfiet mot slutten av juni hvert år.

KANALTANGEN

Fra Ørje vender vi nesen sørover, og kjører fylkesvei 21 nesten parallelt med svenskegrensen. Fargene på landskapet har i sommerhalvåret en uendelig skala av grønne nyanser, og turen går i rolig tempo på småsvingete asfaltvei. Etter et drøyt kvarters kjøring kan man svinge av til Bøensetra. Den levende husmannsplassen har husdyr og helårsbosetning i et restaurert kulturlandskap slik det framstod rundt århundreskiftet. Stedet hvor TV2s Farmen ble spilt inn holder åpent etter avtale. Mer info på boensetre.no.

Vi tar i stedet av ved avkjøringen til

På Møllerens Hus (lille bildet) er det kafé og butikk. Strømsfoss Handel (de tre bildene over) har spesialisert seg på eldre og brukte gjenstander. Her finner du et meget rikholdig utvalg i tidsriktige omgivelser.

Sommeridyll og bading på Fangekasa, en av områdets campingplasser. Når det ikke er bålforbud er det utallige steder ved skogsbilveier eller vann hvor du kan nyte roen utendørs, mens du hører veden knitre. Det er flere steder i området du kan leie kano, eller kanskje du har et oppblåsbart padlebrett? Uansett er det flotte muligheter til å oppleve det rolige vassdraget også sjøveien.

Strømsfoss, den midtre av de tre slusestedene langs Haldenkanalen. Her overnattet vi på Kanaltangen Bobilparkering, hvor det er plass til åtte ekvipasjer med strøm. Prisen i 2021 er 300 kr døgnet. I det samme området er det ytterligere to parkeringsmuligheter: Brygga med seks plasser (250 inkl vann og strøm fra servicehuset) og Grusplassen med seks plasser, men uten strøm (200). I 2020 og 2021 har tømmeanlegget vært stengt på grunn av smittefare. Nærmeste tømmeplace er Kirkeng Camping (9 km). Vi anbefaler en tur over brua til den artige

butikken "Møllerens hus" med alskens rariteter, hvor vi småhandlet litt og fikk oss en kaffe med is til dessert.

For på Strømsfoss er det yrende liv sommerstid. En tur med kanalbåt er også å anbefale. Du kan uten å måtte bevege deg mange meter til fots besøke Holth Landhandleri, Strømsfoss Sluser, Strømsfoss Mølle, og Strømsfoss Galleri.

UTFLUKT?

Et kvarter på sykkel i retning Rakkestad fører deg til den laftede Flagghytta. Den

lille hytta ligger på toppen av en fjellskrent, og hører til blant de ubetjente hyttene som Oslofjordens Friluftsråd leier ut. Hytta ble oppført på 1930-tallet. Navnet kommer av at Gunerius Soot mot sluttet av 1890-årene malte det norske flagget på fjellsiden. Dette var noe de svenske myndighetene oppfattet som provoserende. Som en protest mot okkupasjonsmyndighetene ble flagget holdt i hevd under hele 2. verdenskrig også.

Er du skikkelig sprek kan du sykle videre, og etter en 45 minutters sykkelstur fra Strømsfoss kommer du til Linnekleppen. »

BRILJANT DESIGN – VI GARANTERER AT DU VIL TRIVES I DENNE!

Med sitt elegante interiør og tidsriktig fargevalg. Materialer av høy kvalitet og tekniske løsninger som er spesielt tilpasset nordiske forhold. CAMPING-VOGNER FOR DE SOM KUN VIL HA DET BESTE!

Gjør en trygg handel med en Autorisert **TABBERT** forhandler:

MobileZentrum MobileZentrum AS | www.mobilezentrum.no

Os CARAVAN & FRITID Os Caravan & Fritid AS | www.oscaravan.no

Moelv Bil & Caravan Moelv Bil & Caravan AS | www.moelvbil.no

TABBERT

B e w e g e n d e M o m e n t e

Det nyeste aktivitetstilbudet i området er Via Ferrata Haldenkanalen. I denne klatrestien kan du utfordre deg selv mens du er trygt sikret høyt over Brekke sluser. Foto: Jonas Ingstad.

Foto: Jonas Ingstad

Toppen ligger på 325 meter over havet og stien opp er ca. tre kilometer lang. På toppen får du fantastisk utsikt helt til Gaustadtoppen fra det 17 meter høye betjente brannvaktårnet, som er Europas eneste. Det er normalt god kapasitet på parkeringsplassen ved Linnekleppen, så det er også mulig å benytte seg av bil for å komme til parkeringen.

TILRETTELAGT?

Daglig leder Terje Kristiansen i Haldenvassdragets Kanalselskap kan fortelle at det på parkeringsplassene langs vassdraget er tillatt for overnatting med bobiler, selv om forholdene ikke er lagt like godt til rette som i Ørje, Strømsfoss og ved Skulerud. Dette innebærer blant annet at det er mulig å overnatte tett på Europas høyeste sammenhengende slusetrapp: Brekke sluser, som forbinder Aspern og Femsjøen. Sistnevnte er den femte og siste av sjøene i vassdraget, slik navnet antyder, selv om det i nord er flere mindre vann med utløp til Rødenessjøen.

NY VIA FERRATA

En nyhet er Via Ferrata Haldenkanalen. Denne klatrestien i fjellet ved Brekke sluser inkluderer også hengebro over kanalen og en zipline på 250 meter langs slusene.

Attraksjonen kan kombineres med aktiviteter som bading, fiske, leie av båt eller kano. Noe man for øvrig kan gjøre i hele området!

Det er i det hele tatt utallige områder å oppdage og muligheter for å leve et aktivt friluftsliv med jakt, padling eller fiske langs hele vassdraget. Vår erfaring er at forholdene er lagt godt til rette for bobilturister:

Helt fra Skulerud i nord til Halden i sør finnes camping- og bobilplasser både med og uten strøm, og med varierende servicenivå.

I et normalår vil det også være gode muligheter for raske handleturer over til Sverige for de som ønsker det. Med litt planlegging kan en tur langs Haldenvassdraget bli like opplevelsersrik som en tur nedover kontinentet! ■

HALDENVASSDRAGET

fakta

- Består i hovedsak av innsjøene regnet fra nord:
- Rødenessjøen (regulert til samme nivå som Skulerudsjøen lenger nord)
- Øymarksjøen
- Aremarksjøen
- Aspern
- Femsjøen
- Disse bindes sammen av elver og slusesystemer ved
- Ørje (10 meter, 3 slusekamre)
- Strømsfoss (2 meter, 1 kammer)
- Brekke. (26,6 meter, 4 kamre) i Stenselva mellom Aspern og Femsjøen.

ARRANGEMENT:

- Soot-spelet i Ørje, mot slutten av juni hvert år.
- Udda-spillet i Vadet, Tistedal, juni.

CAMPING- OG BOBILPLASSER:

- Skulerud bobilplass (ved Skulerudsjøen eller Rødenessjøen.)
- Rakkestad-vika camping (ved Rødenessjøen)
- Aaseby camping (ved Rødenessjøen)
- Sukken camping (ved Rødenessjøen)
- Kåtorp camping (ved Rødenessjøen)
- Ørje bobilplass (ved slusene i Ørje)
- Kanaltangen bobilplass (ved slusene i Strømsfoss)
- Kirkeng camping (ved Aremarksjøen)
- Stora Lee camping (ved Stora Lee)
- Fredriksten camping (nærme Femsjøen og festningen)

MER INFO:

- haldenkanalen.no
- boensetre.no
- ostfoldmuseene.no/kanalmuseet

Haldenvassdragets Kanalmuseum ved Ørje.

WINTER

Teltet for camping i kulden

WINTER, med sin spesielle takhelling, fleksible forankring og vindusfolie tilpasset ekstrem kulde, er perfekt for vintercamping.

Se mer på www.isabella.net

Royal Camping

VIFTEOVN FLAME

Elegant vifteovn med dekorasjonsflamme som øker hyggefaktoren. T20-113

wecamp

GASSKAMIN MED EL-VARME

Effektiv og stille gass/elvarmer som gir en behagelig varme. G02-203

HOLD DEG VARM I HØST